

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 789

van **TINE VAN DER VLOET**

datum: 14 juni 2023

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Doven en slechthorenden - Tolkuren

Doven en slechthorenden kunnen onder bepaalde voorwaarden een beroep doen op een door de overheid betaalde tolk. Een van de instanties die een tolk subsidieert is het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH). Die tolkuren kunnen enkel worden ingezet bij tolkopdrachten in de leefsituatie. De tolkuren worden ook privétolkuren of 'L-uren' genoemd. De L verwijst naar 'leefsituatie'.

De L-uren kunnen worden ingezet in uiteenlopende situaties. Het kan gaan om praktische zaken zoals een bezoek bij de huisarts, een gesprek met een advocaat, het ondertekenen van een akte bij de notaris enzovoort. Daarnaast kunnen de uren ook worden ingezet bij sociale, culturele, politieke en levensbeschouwelijke activiteiten, zoals zetelen in het oudercomité, zich kandidaat stellen voor de gemeenteraadsverkiezingen, mee een buurtfeest organiseren, L-uren kunnen ook worden ingezet bij interpersoonlijke relaties zoals een huwelijk, een doop, het bijwonen van oudercontact op school enzovoort.

Doven en slechthorenden kunnen van het VAPH een recht op L-uren krijgen voor 80 tolkuren per jaar. Wie ook een visuele handicap heeft, kan een recht op L-uren krijgen voor 220 tolkuren per jaar. Als een persoon meer tolkuren wenst, moet die de uren zelf betalen. Wanneer iemand een persoonlijkeassistentiebudget (PAB) of persoonsvolgend budget (PVB) heeft, kan het budget gebruikt worden om extra tolkuren te betalen.

In het jaarverslag van CAB (Vlaams Communicatieassistentiebureau voor Doven vzw) van 2022 staat te lezen dat CAB in totaal 2112 gebruikers registreerde met het recht op L-uren. Van hen maakten 981 personen effectief gebruik van tolkuren, dat is 46 procent. Niet alle tolkopdrachten in Vlaanderen verlopen via CAB.

1. Hoeveel personen waren in 2022 erkend door het VAPH als doof of slechthorend en hadden bijgevolg recht op L-uren? Graag ook een overzicht voor de jaren 2019, 2020 en 2021, opgedeeld per provincie.
2. Hoeveel aanvragen voor L-uren kreeg het VAPH voor doven en slechthorenden? Graag een overzicht voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022, opgedeeld per jaar en per provincie.
3. Hoeveel doven en slechthorenden die via het VAPH een aanvraag voor L-uren indienden kregen die ook effectief toegewezen? Graag een overzicht voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022, opgedeeld per provincie.

4. Wat zijn de voornaamste redenen waarvoor doven en slechthorenden hun L-uren inzetten? Graag een overzicht voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022.
5. In het jaarverslag van CAB van 2022 staat te lezen dat 46 procent gebruikmaakte van tolkuren.

Wat zijn de redenen waarom de overige 54 procent van de doven en slechthorenden geen tolkuren gebruikte?
6. In het jaarverslag van CAB van 2022 staat te lezen dat er in totaal 25.688 tolkuren werden aangevraagd door gebruikers. 5,87 procent van de aangevraagde uren bleef onopgelost.

Wat is de reden waarom die uren onopgelost bleven? Wat moet men doen als men geen tolk vindt?
7. In 2022 werden er bij CAB 238 schrijftolkuren aangevraagd waarvan 181 uren werden ingevuld voor 16 dove gebruikers. De oplossingsgraad daalde lichtjes van 78,5 procent in 2021 naar 76,1 procent in 2022.

Waarom daalde de oplossingsgraad in 2022? Wat zijn de oorzaken van de daling?
8. Doven en slechthorenden kunnen van het VAPH 80 L-uren per jaar krijgen.

Waarom werd er voor 80 uur gekozen? Komen er signalen tot bij de minister dat die 80 uren onvoldoende zijn?
9. Als iemand een PAB of PVB heeft, kan het budget gebruikt worden om extra tolkuren te betalen.

Hoeveel personen betaalden extra uren met hun PAB in 2022? Hoeveel betaalden extra uren met hun PVB in 2022? Over hoeveel tolkuren ging het gemiddeld bij een PAB? Om hoeveel bij een PVB? Graag ook een overzicht voor de jaren 2019, 2020 en 2021.
10. Welk budget wordt jaarlijks uitgetrokken voor tolken doven en slechthorenden? Graag een overzicht voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022 met het bedrag dat de overheid ervoor uittrekt en het bedrag dat effectief wordt uitgegeven.
11. Zijn er volgens de minister voldoende tolken aanwezig voor doven en slechthorenden? Als er een tekort is, wat is dan volgens de minister de oplossing voor dat probleem?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN,
VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

ANTWOORD

op vraag nr. 789 van 14 juni 2023

van **TINE VAN DER VLOET**

1. In 2022 zijn 2.120 personen met recht op tolkuren in kader van de leefsituatie (L-uren) gekend bij het Vlaams Communicatie Bureau voor Doven vzw (CAB). Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal gekende rechthebbenden op L-uren voor de periode 2019 tot en met 2022 bij het CAB.

Tabel 1: Aantal rechthebbenden op L-uren gekend bij het CAB voor de periode 2019 tot en met 2022

Jaar	Personen met recht op L-uren
2019	2.063
2020	2.039
2021	2.063
2022	2.120

Het CAB houdt bij de bemiddeling tussen de dove gebarentalige en de tolk gebarentaal enkel rekening met hun actuele verblijfplaats zodat wijzigingen van woonplaats gedurende de voorgaande jaren niet bijgehouden worden. Het gevolg hiervan is dat het CAB enkel voor het actuele kalenderjaar 2022 het CAB een spreiding per provincie kan geven (zie tabel 2).

Tabel 2: Aantal rechthebbenden op L-uren gekend bij het CAB per provincie in 2022

Provincie	Personen met recht op L-uren
Antwerpen	509
Limburg	256
Oost-Vlaanderen	614
Vlaams-Brabant en Brussel	222
West-Vlaanderen	519
Totaal	2.120

2. In tabel 3 vindt u het aantal aanvragen voor tolkuren in de leefsituatie voor de periode 2019 tot en met 2022 dat het CAB ontving van rechthebbenden op L- uren.

Tabel 3: Aantal aangevraagde L- uren per provincie voor de periode 2019 tot en met 2022

Provincie	2019	2020	2021	2022
Antwerpen	2.611	2.283	3.829	4.729
Limburg	1.049	1.125	1.410	1.548
Oost-Vlaanderen	5.298	5.170	7.059	8.276
Vlaams-Brabant en Brussel	1.317	1.187	1.673	2.225
West-Vlaanderen	5.777	5.028	7.690	8.910
Totaal	16.051	14.793	21.661	25.688

3. In tabel 4 vindt u het aantal effectief getolkte uren in de leefsituatie voor de periode 2019 tot en met 2022.

Tabel 4: Aantal getolkte L- uren per provincie voor de periode 2019 tot en met 2022

Provincie	2019	2020	2021	2022
Antwerpen	2.339	2.148	3.581	4.426
Limburg	896	1.075	1.312	1.500
Oost-Vlaanderen	4.953	4.950	6.702	7.639
Vlaams-Brabant en Brussel	1.134	1.065	1.505	2.035
West-Vlaanderen	5.520	4.890	7.384	8.581
Totaal	14.842	14.128	20.484	24.181

4. Tolkuren in de leefsituatie worden ingezet in tal van sociale situaties. Over de jaren heen bleven de voornaamste redenen ongewijzigd. Dove gebarentalige rechthebbenden zetten ze voornamelijk in een medische context (vb. doktersbezoek) of in een juridische context (vb. afspraak notaris, advocaat, ...) in. Tolkuren in de leefsituatie worden eveneens gebruikt voor levensbeschouwelijke aangelegenheden (vb. begrafenissen, afscheidsdiensten, trouw, communie, lentefeest, ...) maar ook voor afspraken met werklui voor herstellingen of installaties. Bij een belangrijke aankoop (vb. huis) zullen ook L- uren ingezet worden. Ook voor oudercontacten en voor situaties in de vrijetijd worden tolkuren in leefsituatie ingezet. Vooral doofblinde rechthebbenden gebruiken L- uren bij activiteiten en uitstappen.
5. In 2019 publiceerde het CAB het rapport 'Onderzoek naar het ondergebruik van L- uren'. Sommige conclusies van dit onderzoek zijn mogelijks ook in 2022 nog van toepassing. Zo was een conclusie dat niet iedereen behoefte had om tolkuren in te zetten, omdat ze zich bijvoorbeeld zelfstandig kunnen redden of beroep doen op de eigen (horende) partner of familieleden. Een andere conclusie die mogelijks ook nu nog van toepassing is, is dat men als dove geen aanvraag deed. Om zeker te zijn dat men een tolk heeft voor een bepaald moment, is er voorbereidingstijd nodig om een aanvraag in te dienen bij het CAB en een tolk te vinden die beschikbaar is. Beslist men last minute, of de nood is er vaak pas op het moment zelf, dan betekent dit er dat er vaak geen tolk meer gevonden of gezocht wordt. Het tekort aan beschikbare én kwalitatieve tolken kan eveneens een reden zijn voor het niet of weinig gebruiken van tolkuren in leefsituatie.

De reden dat aangevraagde tolkuren onopgelost blijven, is omdat het niet mogelijk was om tijdig een beschikbare tolk gebarentaal te vinden. Vooral op korte termijn een tolk vinden is nu bijzonder moeilijk. Vindt men als dove gebarentalige geen tolk gebarentaal dan wordt de afspraak geannuleerd of uitgesteld tot er wel een tolk gevonden wordt. Dove gebarentaligen die op regelmatige basis beroep doen op een tolk zullen eerst via hun eigen tolkennetwerk een tolk proberen te vinden en passen indien mogelijk hun afspraken aan in functie van beschikbaarheid van de tolk.

6. De lichte daling van de oplossingsgraad kan mogelijks het gevolg zijn van het niet tijdig kunnen vinden van een schrijftolk of omdat de tolkopdracht door de aanvrager niet kan worden uitgesteld. Het aantal aangevraagde schrijftolkuren is beperkt waardoor er makkelijk verschillen kunnen optreden van jaar op jaar.
7. Bij het optrekken van het persoonlijk contingent L- uren van 36 uur naar 80 uur gaf het VAPH gevolg aan signalen die het ontving van Doof Vlaanderen, het CAB, de Beroepsvereniging Vlaamse Gebarentaaltolken en individuele gebruikers. Op dit moment zijn er geen signalen die aangeven dat de 80 uren onvoldoende zijn voor de overgrote meerderheid van dove gebarentalige gebruikers van tolkuren in de leefsituatie.
8. Niet gesubsidieerde tolkuren kunnen onder bepaalde voorwaarden via het persoonsvolgend budget ten laste genomen worden indien het persoonlijk tolkurencontingent ontoereikend zou zijn. Die aangevraagde tolkuren worden door het VAPH niet geregistreerd als een aparte overeenkomsttype waardoor de gevraagde gegevens niet via rapportering beschikbaar zijn.
9. Onderstaande tabel 5 geeft een overzicht voor de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022 van het bedrag dat werd gebudgetteerd voor het CAB en wat er effectief werd uitbetaald.

Tabel 5: Overzicht van het gebudgetteerde en effectief uitbetaald bedrag aan het CAB voor periode 2019 tot en met 2022

Jaar	Begroot	Effectief uitbetaald
2019	1.805.000 euro	863.203,62 euro
2020	1.826.000 euro	873.286,12 euro
2021	1.900.000 euro	1.226.291,20 euro
2022	2.000.000 euro	1.796.686,78 euro*

(* Het effectief uitbetaald bedrag kan nog wijzigingen omdat afrekening 2022 nog niet volledig is afgerond.)

10. In Vlaanderen zijn er 169 tolken gebarentaal gekend bij het CAB waarvan er 44 voltijds tolken. De overige 125 combineert het tolken met een andere al dan niet voltijdse job. Vooral op korte termijn een tolk vinden is bijzonder moeilijk gezien het beperkt aantal voltijds actieve tolken. In 2022 werd daarom in samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs regelgevend een tijdspad opgestart om het uurloon en de kilometervergoeding van de tolken te verhogen en dit gefaseerd over drie kalenderjaren. Het doel hiervan is tolken te motiveren om de stap van bijberoep naar hoofdberoep te zetten met het oog op een voldoende beschikbaarheid van tolken gebarentaal.